

Verslag bijeenkomst 4 omgevingsraad Windpark Papenslagweg

Datum:

9 januari 2024.

Locatie:

Kulturhus 't Kruispunt in Laren.

Aanwezigen:

Twee omwonenden.

Ambtelijk vertegenwoordiger van gemeente Lochem.

Ambtelijk vertegenwoordiger van gemeente Hof van Twente.

Maarten Delen namens LochemEnergie.

Herbert Langelier namens Walow BV.

Harld Schuldink en Matthijs Oppenhuizen namens Pure Energie.

Wijziging in voorgestelde agenda vanwege beperkt aantal aanwezigen

Voor deze bijeenkomst hebben de initiatiefnemers een agenda opgesteld, maar bij het begin van de bijeenkomst wordt geconstateerd dat er weinig aanwezigen zijn. Drie omwonenden hebben zich met kennisgeving afgemeld. Twee zijn aanwezig. Van de overige vijf die zich eerder hebben aangemeld voor de omgevingsraad, hebben de initiatiefnemers voor deze bijeenkomst geen aan- of afmelding ontvangen. Het lage aantal omwonenden van vanavond roept bij alle aanwezigen de vraag op of het wel verstandig is het document met de onderzoeken dat op de agenda staat volledig te bespreken.

Een omwonende geeft aan dat ze dit erg weinig aanwezigen vindt en dat ze hier ook naar aanleiding van de vorige bijeenkomst op 7 november 2023 (vijf omwonenden aanwezig) een opmerking over maakte. Zij vraagt zich af wat de omgevingsraad nog voor waarde heeft met dit aantal aanwezigen. Ze geeft aan dat veel mensen mordicus tegen het windpark zijn en er daarom op geen enkele manier mee willen worden geassocieerd. Dat kan mogelijk verklaren waarom weinig mensen deelnemen. Zij wordt zelf ook wel eens gevraagd waarom ze deelneemt. Ze geeft aan voor duurzaamheid te zijn, maar dit idee voor dit windpark niet te steunen. Wel vindt ze het belangrijk om te kunnen spiegelen wat zij vindt, dat ze graag wil weten wat er speelt en daarom hier op persoonlijke titel aanwezig is.

Vanuit de initiatiefnemers wordt gereageerd dat zij snappen dat in de omgeving mensen grote moeite hebben met het windpark en dat zij daarom niet deelnemen aan de omgevingsraad. Zij vinden het lastig inschatten waarom de mensen die zich eerder hebben aangemeld voor deelname aan de omgevingsraad er nu niet zijn, zonder aan- of afmelding. De initiatiefnemers snappen dat deelnemers aan de omgevingsraad kunnen worden bevraagd. Daarom is hun uitgangspunt – en zo opgenomen in de kaders en uitgangspunten van de omgevingsraad – dat de omgevingsraad niet wordt gezien als een formele vertegenwoordiging van de omgeving. Maar dat het een manier is voor onder anderen omwonenden om structureel betrokken te zijn bij het windpark, als zij dat willen.

Een omwonende geeft aan dat hij met name deelneemt aan de omgevingsraad om de natuur een stem te geven. Hij vindt het jammer dat er zo weinig mensen aanwezig zijn.

Een omwonende geeft aan dat zij de huidige situatie – met name het ontbreken van landelijke normen voor windmolens – lastig vindt. Als er landelijke normen zijn, kan het plan volgens haar nog veranderen. De initiatiefnemers hebben de vorige keer ook aangegeven dat dit na vaststelling van de landelijke normen kan gebeuren. Zij wil op dat latere moment, als de situatie is veranderd en het plan voor de windmolens helder is, mogelijk nogmaals de onderzoeken voor geluid en slagschaduw bespreken. Haar zorg is dat er nu uitgangspunten worden besproken en dat hier in een later stadium niet meer over kan worden gesproken, als het plan en/of omstandigheden veranderen.

De initiatiefnemers begrijpen deze opmerking. De term die hiervoor wordt gebruikt, is de participatieparadox: het is goed dat bijvoorbeeld omwonenden zo vroeg mogelijk betrokken zijn bij een initiatief, maar het nadeel daarvan is dat veel onderdelen van het initiatief nog niet (helemaal) helder zijn en er gaandeweg nog zaken kunnen veranderen. Het advies van de initiatiefnemers is wel dat de omgeving juist in deze fase betrokken is. Dan kan de omgeving volgens de initiatiefnemers betrokken zijn bij het concreter maken van het plan. Voor de onderzoeken kunnen nu bepaalde uitgangspunten worden gehanteerd die in elke situatie worden gehanteerd. Stel dat er een windmolen vervalft of de afmetingen worden aangepast; met de voorgestelde uitgangspunten verandert de manier waarop de effecten op de omgeving worden onderzocht dan niet.

De initiatiefnemers stellen voor om voor vanavond de agenda te beperken tot:

- Toelichting op stand van zaken van het windpark.
- De reactie van initiatiefnemers op de opmerkingen van de omgevingsraad van 7 november 2023 op het document over de onderzoeken.
- Het hoofdstuk ecologie uit het document over de onderzoeken bespreken.

Verder nemen de initiatiefnemers de komende tijd contact op met de omwonenden die zich wel hebben aangemeld voor de omgevingsraad, maar zonder kennisgeving afwezig zijn. Zij zullen vragen wat de reden voor deze omwonenden hiervoor is, zodat dan ook kan worden bepaald of er iets kan worden gedaan om het aantal aanwezigen op de bijeenkomsten te verhogen. Er wordt ingestemd met deze voorgestelde wijziging van de agenda voor deze bijeenkomst.

Wijze van verslaglegging

De agenda die vooraf was voorbereid door de initiatiefnemers, is in een presentatie gezet. Deze presentatie is een bijlage bij dit verslag. Deze agenda/presentatie wordt dus deels tijdens de bijeenkomst doorgenomen, maar wordt wel voor de volledigheid in zijn geheel bij dit verslag gevoegd. Dit verslag beschrijft vooral de vragen en opmerkingen die zijn gemaakt door de aanwezige omwonenden, reacties van de initiatiefnemers daarop en gemaakte afspraken.

Opmerkingen over de onderzoeken staat zoveel mogelijk in de kantlijn in het document over de onderzoeken. Dat document is ook een bijlage bij dit verslag.

Dit verslag volgt zoveel mogelijk de structuur van de agenda/presentatie. Vragen en opmerkingen staan eerst genoemd. Reacties van de initiatiefnemers hierop staan achter de zwarte pijl ➔.

1. Mededelingen

1. Vanuit de gemeente Hof van Twente is nu ook een ambtelijk vertegenwoordiger aanwezig. De omgevingsraad verzocht eerder om aanwezigheid van een dergelijke vertegenwoordiger en de ambtelijk vertegenwoordiger van de gemeente Lochem heeft dit opgepakt richting Hof van Twente. De ambtelijk vertegenwoordiger van Hof van Twente stelt zich voor, alle andere aanwezigen stellen zich ook voor en de ambtelijk vertegenwoordiger ontvangt voortaan ook alle uitnodigingen en stukken voor bijeenkomsten van de omgevingsraad.

2. Stand van zaken

De initiatiefnemers lichten de stand van zaken toe. Het college van B en W van de gemeente Lochem heeft gereageerd op het principeverzoek van de initiatiefnemers. De toelichting staat samengevat in de presentatie en de initiatiefnemers verstuurd hierover op 29 november 2023 een nieuwsbrief¹.

¹ [Collegelochem schuift besluit jaren voor zich uit \(windparkpapenslagweg.nl\)](https://www.college-lochem.nl/nieuwsbrief)

1. De ambtelijk vertegenwoordiger van de gemeente Lochem wil naar aanleiding hiervan twee punten verduidelijken:
 - De gemeenteraad spreekt op 15 januari 2023 beeldvormend over het besluit van het college van B en W op het principeverzoek.
 - De doelstelling van de RES 1.0 is in de regio waar Lochem bij hoort als inspanningsverplichting aangenomen en niet als resultaatverplichting. Dat vindt de ambtelijk vertegenwoordiger belangrijk om te noemen. Ze geeft aan dat de provincie Gelderland en gemeente Lochem hierover ook van mening verschillen.
2. Een omwonende benoemt dat Defensie wil uitbreiden en daarbij onder andere kijkt naar uitbreiding van de kerosineopslag bij Markelo en naar laagvlieggebieden. Ze vraagt hoe dit zich verhoudt tot het initiatief voor Windpark Papenslagweg?
 - ➔ De initiatiefnemers zijn hiermee bekend. Defensie heeft een NRD opgesteld (onderzoeksopzet, vergelijkbaar met het document over de onderzoeken voor dit windpark) als startpunt van een verkenning waar en hoe Defensie bepaalde zaken wil uitbreiden. Dat proces staat dus nog aan het begin, er zijn nog geen keuzes gemaakt door Defensie. Defensie zal daarin allerlei afwegingen maken. Kort gezegd: op dit moment heeft deze verkenning door Defensie geen effecten op het plan voor Windpark Papenslagweg en zal de toekomst uitwijzen of en zo ja, wat voor effecten dit gaat hebben op Windpark Papenslagweg.
3. De omwonende benoemt dat het plangebied van Windpark Papenslagweg reeds in laagvlieggebied ligt. Zij geeft aan dat Defensie bij een windpark elders in het land de toepassing van naderingsdetectie (waarmee de lampen op de windmolens 's avonds en 's nachts uit kunnen) uit oogpunt van veiligheid heeft geblokkeerd. Zij vraagt of naderingsdetectie dan wel bij Windpark Papenslagweg kan worden toegepast, zoals de initiatiefnemers voorstellen?
 - ➔ De initiatiefnemers geven aan dat het te vroeg is voor conclusies. Plannen moeten eerst concreter worden. Bovendien is eerst ILT als instantie aan zet als het gaat om het wel of niet toestaan van naderingsdetectie, zeggen de initiatiefnemers. Zij benoemen dat zaken ook kunnen veranderen. ILT was eerst ook niet van zins medewerking te verlenen aan naderingsdetectie, maar dat is in de afgelopen jaren ook veranderd.

3. Tekst productie windmolens

Na kritiek van de omgevingsraad op de tekst van initiatiefnemers over de elektriciteitsproductie van de beoogde windmolens op 7 november, deden de initiatiefnemers een voorstel voor een nieuwe tekst. Dat is per e-mail gedeeld met de omgevingsraad in aanloop naar de bijeenkomst van 9 januari. Twee omwonenden stelden een andere tekst voor, de initiatiefnemers hebben die tekst overgenomen en inmiddels toegepast op de website van het windpark. Deze tekst zullen zij voortaan gebruiken. De twee aanwezige omwonenden hebben hierover verder geen opmerkingen meer.

4. Onderzoeken

Tijdens de bijeenkomst van 7 november is het document over de onderzoeken deels besproken. Aan de orde kwamen toen de hoofdstukken kerngegevens, geluid en slagschaduw. De opmerkingen van de omgevingsraad hierover van 7 november staan in de kantlijn van het document. Ook de reactie van de initiatiefnemers op deze opmerkingen van de omgevingsraad staat in de kantlijn. Deze reactie en het hoofdstuk ecologie worden nu (9 januari) besproken met de twee omwonenden. Het document wordt op het scherm gezet en zo worden deze hoofdstukken doorgenomen.

Voor het overzicht van de opmerkingen en reacties wordt verwezen naar het document over de onderzoeken dat als bijlage aan dit verslag is toegevoegd. Hieronder staan vragen en opmerkingen

van de omwonenden met de reactie van de initiatiefnemers daarop die bijvoorbeeld waren bedoeld ter verduidelijking of naar aanleiding van de bespreking van het document.

1. Een omwonende verwijst naar de informatie die na 7 november door de initiatiefnemers is gedeeld over een stilstandsvoorziening die de windmolens op tijd kan stilzetten om overschrijding van de slagschaduwnorm te voorkomen. Naar aanleiding daarvan vraagt zij bij wie zij melding kan doen als ze in de operationele fase van het windpark vermoedt dat er meer slagschaduw wordt veroorzaakt dan is toegestaan?
→ De initiatiefnemers geven aan dat omwonenden die hiervan melding willen doen, zich het beste als eerste kunnen melden bij de vergunninghouders van het windpark. Dus de initiatiefnemers. Die zijn er verantwoordelijk voor dat aan de vergunning wordt voldaan. Als bijvoorbeeld het systeem waar informatie over is gedeeld op de windmolens wordt geplaatst, kunnen de initiatiefnemers zelf in het systeem controleren of bijvoorbeeld instellingen wel goed staan en indien nodig ook instellingen aanpassen. Dat is vaak de kortste weg. Als omwonenden daarna menen dat er nog steeds niet wordt voldaan aan de slagschaduwnorm, dan kan altijd bij de vergunningverlener (gemeente of provincie) een verzoek om handhaving worden ingediend. Dan zal de vergunningverlener gegevens kunnen opvragen bij de vergunninghouder ter controle en/of maatregelen eisen en afdwingen.
2. De ambtelijk vertegenwoordiger van de gemeente Hof van Twente vraagt zich af of de Wet natuurbescherming (zoals genoemd in het hoofdstuk ecologie) nog wel bestaat nu de nieuwe Omgevingswet van kracht is?
→ De initiatiefnemers weten dit niet exact. Tijdens de bijeenkomst wordt daarover een en ander opgezocht. Op 1 januari 2024 is de Wet natuurbescherming opgegaan in de Omgevingswet. De wijzigingen hierdoor zijn beperkt en betreffen met name de vorm.
3. Tijdens het bespreken van het document over de onderzoeken komt vanuit de omgevingsraad het voorstel om ook te kijken naar investeringen in nieuwe natuur of natuurcompensatie zodat dit eraan kan bijdragen dat het aantal slachtoffers wordt beperkt en dat dit juist ecologische meerwaarde kan hebben (zie document over onderzoeken voor meer informatie hierover). Tijdens deze bespreking gaf de ambtenaar van de gemeente Lochem aan dat er niet zomaar nieuwe natuur kan worden gerealiseerd in verband met bestemmingsplannen. Een omwonende geeft daarop aan dat als er al sprake moet zijn van 'nieuwe natuur', dat het dan in de directe omgeving van de windmolens moet worden gerealiseerd. Ze benadrukt dat het voor omwonenden niet zinvol is dat ergens anders in Lochem 'nieuwe natuur' wordt gerealiseerd en omwonenden blijven zitten met verstoorde en teloor gegane natuur. De initiatiefnemers zouden rondom de windmolens grassen, planten, struiken en bomen kunnen plaatsen (voedselbos), geeft de omwonende aan. Een andere initiatiefnemer gaf aan dat de betrokken initiatiefnemers (landeigenaren) eventueel gecompenseerd zouden kunnen worden uit het omgevingsfonds. De omwonende geeft daarop aan dit niet correct te vinden: initiatiefnemers moeten niet worden gecompenseerd uit het fonds dat zijzelf ter beschikking stellen. Wat haar betreft moet het omgevingsfonds ten gunste komen van direct omwonenden en kan het niet zo zijn dat gelden ten goede komen aan projecten aan de andere kant van Lochem.
→ De initiatiefnemers snappen deze gedachtegang rondom nieuwe natuur (zie ook document over de onderzoeken), al geeft een initiatiefnemer ook aan dat het nu landbouwgrond is en dat hij belangrijk vindt dat dit zo blijft. Een omwonende reageert daarop richting de initiatiefnemer dat zij vindt dat hij het gebied dan niet door de plaatsing van windmolens moet laten verworden tot een industriegebied.
De initiatiefnemers benoemen dat dit enkele processen zijn die elkaar raken. Het idee voor nieuwe natuur als een mogelijk mitigerende maatregel, krijgt een plek in het document (zie opmerkingen hierover in de kantlijn in het hoofdstuk ecologie in het document over de

onderzoeken). Of dit kan worden gerealiseerd en hoe dit dan wordt betaald, is een volgende stap die later volgt.

De ervaring van initiatiefnemers is dat het omgevingsfonds vaak pas in een later stadium wordt besproken - meestal als het zo goed als zeker is dat het windpark er komt. Dat komt met name vanwege het sentiment dat eerder vanavond werd benoemd, dat mensen in de omgeving nu niet willen worden geassocieerd met het windpark. Voor de initiatiefnemers geldt dat zij beheer, besteding en het gebied waarvoor het omgevingsfonds is bedoeld juist graag met de omgeving bespreken en bepalen. De omgevingsraad kan volgens de initiatiefnemers daarvoor een goed beginpunt van dat gesprek zijn. Er worden dus nu geen besluiten over het omgevingsfonds genomen.

4. Een omwonende verwijst naar de opmerking in het principeverzoek van de initiatiefnemers dat er geen rechten kunnen worden ontleend aan de toezegging over het omgevingsfonds. Dat doet bij haar alarmbellen afgaan: komt er dan wel een omgevingsfonds?
→ De initiatiefnemers lichten toe dat deze passage geldt voor het totaalbedrag per jaar. De toezegging van de initiatiefnemers is dat er 0,50 euro per opgewekte megawattuur (MWh) per jaar wordt gestort in het omgevingsfonds. Die toezegging is hard en gelijk aan het landelijke Klimaatakkoord en de landelijke Gedragscode Wind op Land. Uitgaande van drie moderne windmolens die de initiatiefnemers nu beogen, is dat naar verwachting circa 90.000 MWh per jaar en dus 45.000 euro per jaar. Daarbij zeggen de initiatiefnemers dat dit totaalbedrag indicatief is, want het ene jaar kan er meer of minder wind zijn en dus meer of minder elektriciteit zijn opgewekt. Ook het aantal windmolens en de hoogte daarvan heeft daarop invloed. Met bijvoorbeeld een windmolen minder of lagere windmolens dan nu beoogd, wordt er minder opgewekt en dus wordt het totaalbedrag in het omgevingsfonds dan ook minder. Maar de toezegging van 0,50 euro per MWh per jaar staat.
5. Een omwonende vraagt hoe lang deze bijdrage aan het omgevingsfonds wordt gedaan?
→ De initiatiefnemers geven aan dat dit in elk geval voor een periode van vijftien jaar wordt gedaan.
6. Een omwonende verwijst naar een gesprek dat zij had met een van de initiatiefnemers tijdens het informeel napraten na de bijeenkomst van september 2023. Er werd de initiatiefnemer gevraagd waarom ze, als ze duurzaamheid belangrijk vindt, nog geen zonnepanelen had of andere duurzame maatregelen had genomen. Volgens de omwonende was het antwoord van de initiatiefnemer: "Ik wil mijn koeien geen zonnepanelen aan doen." Zonnepanelen op deze stal zijn geen mogelijkheid, omdat het louvrestallen zijn. Het ging volgens deze omwonende om zonnepanelen op huis of op het erf. Volgens de omwonende begrijpen boeren in de omgeving deze opmerking niet, zowel niet op huizen, erf of stallen, maar vragen zij zich wel af of je de dieren wel dermate grote windmolens kan 'aan doen' en wat dat dan doet met productiviteit van dieren.
→ Hoewel initiatiefnemers schadelijke effecten van zonnepanelen niet herkennen, licht een initiatiefnemer toe dat de uitspraak over de zonnepanelen zijn oorsprong zou kunnen hebben in enkele gevallen waarbij zonnepanelen op een stal de stal zelf onder spanning hebben gezet. Dit heeft te maken met de bouwhoogte van een stal en de aanwezigheid van een melkrobot.
De initiatiefnemers hebben geen ervaringen met effect op landbouwdieren door windmolens. Pure Energie is ruim 25 jaar actief met windmolens op land en werkt zo samen met tientallen, misschien honderden agrariërs. Er zijn geen signalen bij Pure Energie bekend dat melkkoeien of andere dieren beïnvloed worden door de windmolens. Mogelijk dat een korte periode van gewenning soms nodig is, maar meer dan dat niet.

5. Afronding en sluiting

De bijeenkomst wordt afgerond door het volgende te af te spreken:

1. De initiatiefnemers delen de presentatie en een concept-verslag van deze bijeenkomst met de omgevingsraad.
2. Naar aanleiding van de opmerkingen van vanavond doen de initiatiefnemers tekstvoorstellen in het document met de onderzoeken en delen deze met de omgevingsraad.
3. De initiatiefnemers nemen contact op met de omwonenden die zich wel hebben aangemeld voor de omgevingsraad, maar zonder kennisgeving afwezig zijn. Zij zullen vragen wat de reden voor deze omwonenden hiervoor is, zodat dan ook kan worden bepaald of er iets kan worden gedaan om het aantal aanwezigen op de bijeenkomsten te verhogen.
4. Een volgende bijeenkomst plannen, heeft vanwege de lage opkomst nu geen meerwaarde. Dat komt weer aan de orde als er contact is geweest met omwonenden die nu afwezig zijn.

Hiermee wordt de bijeenkomst afgesloten.